

Andrzej Sikorski, Maria Miśkiewicz

Dębczyno, woj. koszalińskie, St. 53,
AZP 19-19

Informator Archeologiczny : badania 24, 71-72

1990

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

fragmenty wędzidla, rękojeść sztyletu, podkowa, związane w większości z osadą przyrodową. Znalaziono także na terenie osady takie przedmioty codziennego użytku, jak osetki i noże. W zachodniej części wykopu XVIII udało się także odszukać fragmenty denara krzyżowego z XI wieku. Z terenu grodu pochodzi znalezisko trzech odważników żelaznych w koszulkach brązowych (obekt 137) oraz znalezisko glazurowanej grzechotki i glazurowanej zawieszki glinianej w kształcie gwiazdy.

**Cerkiewnik, gm. Dobre Miasto woj. olsztyńskie St. XI
AZP 21-60/18**

Muzeum Warmii i Mazur
w Olsztynie

Badania prowadziła Włodzimiera Ziemińska-Odojowa. Finansowało BBDZ w Olsztynie. Pierwszy sezon badań. Ciałopalne cmentarzysko wczesnośredniowieczne.

Stanowisko odkryto w trakcie badań AZP w jesieni 1989 r. Usytuowane jest na wydłużonym wzgórzu, przylegającym od północy do bagnistego obniżenia. Badania w jesieni 1990 r. miały charakter rozpoznawczy i trwały 10 dni. Wykopy sondażowe usytuowano na kulminacji wzgórza — najbardziej zniszczonej części cmentarzyska na skutek uprawianego pola. Na powierzchni około 140 m² odsłonięto 15 pochówków ciałopalnych oraz fragment miejsca po stosie. Pochówki to przeważnie płytkie, niewielkich rozmiarów ciemne wkopy z niewielką ilością przepalonych kości, oraz węgielków drzewnych, niekiedy z fragmentami ceramiki. Na uwagę zasługują pochówki nr 7. Była to głęboka, duża jama, intensywnie czarna, z dużą ilością węgla, przepalonych kości, fragmentów ceramiki. Z jej wypełniska wypreparowano kilka fragmentów okuć brązowych, zdobionych z uprzęży konia, okuć żelaznych z nitami, sprzączką i nożyk żelazny, drobne fragmenty brązu. Przy powierzchni jamy odkryto wydzielone skupisko przepalonych kości, węgla oraz sprzączkę żelazną. Dwa duże pochówki ze śladami wyposażenia nr 15 i 16, były zupełnie zniszczone.

Miejsce po stosie, to owalna ciemna plama o wymiarach około 4 x 3 m, i miąższości 20 cm. Tworzyła je spalona ziemia z niewielką ilością kości i węgla. Sporadycznie występowały w niej fragmenty ceramiki. Znalaziono w niej również haczyk do wędki, żelazny, oraz fragment brązowej kłamy pasa. Pod warstwą spalenizny odkryto wgłębione w całość małe pochówki.

Fragmenty ceramiki żłobkowanej pozwalają narazie określić chronologię cmentarzyska na III fazę wczesnośredniowiecza.

Przewiduje się kontynuację badań.

Cyców, woj. chełmskie patrz okres lateriski

**Dębczyno, woj. koszalińskie
St. 53 AZP 19-19/-**

Uniwersytet im. Adama Mickiewicza
w Poznaniu

Badania prowadzili: mgr Andrzej Sikorski i Maria Miśkiewicz. Finansował UAM w Poznaniu. Siódmy sezon badań. Stanowisko wielokulturowe. Elementy kultury amfor kulistych; osada — kultury pucharów lejkomatych, kultury łużyckiej/pomorskiej (?), oksywskiej, wielbarskiej; elementy grupy dębczyńskiej POR; osada — ludności kultury wczesnego średniowiecza (VII ? — IX w.); elementy rozwiniętego/późnego średniowiecza. Cmentarzysko „szkieletowe” z XI-XIII w.

Poszerzano nadal płaszczyznę obserwacji archeologicznej — umownie — w zachodnim i północnym sektorze stanowiska o kolejne 265 m², uzupełniając tym samym bazę źródłową co do organizacji przestrzennej, wyposażenia grobowych i finalnie do określenia recepcji idei chrześcijaństwa; określenia typu i planigrafii śladów grup ludzkich (obozowiska — osady) egzystujących lub penetrujących zbadany teren od neolitu po schyłek średniowiecza. Niezbędne dane o cmentarzysku i o pozostałych elementach osadniczych opisane zostaną w dwóch oddzielnych grupach informacyjnych.

A. Cmentarzysko

Badania były generalnie skoncentrowane z jednej strony na rozpoznaniu „starszego” (XI-wiecznego) sektora obiektu, z drugiej zaś na zakreśleniu „młodszej” (XII-XIII-wiecznej) części i w końcu na ustaleniu wzajemnej relacji przestrzennej pomiędzy nimi.

W efekcie odkryto 5 nowych grobów „szkieletowych” (25-29), które tym samym zwiększają liczbę pochówków na „starszej” nekropolii do 20. Poza tym, rejestracja 3 jam „cmentarnych”, uzupełniona znaleziskiem grobu 29, gdzie szczątki zmarłego wciśnięto do jednej z podobnych jam o zagadkowej dotąd funkcji pozwala uznać sezon za szczególnie udany. Na większą uwagę zasługują 2 groby: 25 i 29. Pierwszy, ze względu na przemysłną konstrukcję kamienną na wysokości kości nóg — do budowy której wykorzystano materiał ze zniszczonego (przez wkop jamy grobowej) paleniska. Drugi (grób 29) z powodu niespodziewanego (w jednej z jam „cmentarnych”) i nienaturalnego układu szkieletu (bez kości podudzia), przy czym zmarłego nie

wyposażono w żadne przedmioty lub ozdoby. Jest to zatem 4 już grób, który zarejestrowano w zwykłej jamie, gdzie zdeponowano zwłoki, niezgodnie ze znanymi nam regułami, jakie udało się rozpoznać na cmentarzysku w Dębczynie. Wyposażenie innych, zbadanych grobów stanowią m.in. srebrny kabłączek skroniowy (odm. A wg. H. Kočka-Krenz), pierścionki, krzyżówka, nożyki w pochewkach, okuty brązową blachą i — po raz pierwszy — fragmenty ceramiki, zaliczane do RT „G” (Vipperow).

W zakresie ogólnej planigrafii stwierdzić trzeba, że coraz wyraźniej rysuje się przerwa pomiędzy obydwoimi zgrupowaniami grobów, co w znacznym stopniu potwierdza wcześniejsze sugestie o ciągłym składaniu zmarłych na tym samym cmentarzysku, ale w różnych częściach prawdopodobnie rozległej nekropolii.

B. Obozowisko/osada

Wstępna analiza megaskopowa silnie rozdrobnionego materiału ceramicznego i krzemienego potwierdziła wcześniejsze ustalenia, dotyczące ewentualnej penetracji i/lub okupacji przez grupy ludzkie co najmniej 6-8 jednostek kulturowych. Frekwencja obiektów „stałych” (łącznie 46 obiektów; w tym 7 palenisk, 11 jam gospodarczych, 1 magazyn zwiru i 27 jam postępowych) i źródeł ruchomych, sugeruje — pomijając stopień dewastacji starożytnej i nowożytnej — względnie intensywną eksploatację terenu stanowiska przez ludność kultury pucharów lejkowatych, kultury oksywskiej, wielbarskiej i — być może — wczesnośredniowiecznej, chociaż zarejestrowane ślady osadnictwa ostatniej z wymienionych kultur należeć mogą — jako peryferia — do dużej osady (VI/VII-IX w.). Dębczyno, stan. 38. Niestety, nasze informacje — ze względu na stan zachowania pierwotnej substancji relikwowej — mają tylko i wyłącznie walor rejestracyjny, w ograniczonym zakresie pozwalającym na identyfikację i rekonstrukcję śladów i dynamiki osadnictwa otwartego na zbadanym wykopaliskowo wycinku stanowiska.

Materiały z badań przechowywane są w magazynie Instytutu Prahistorii UAM w Poznaniu.
Prawdopodobnie badania będą kontynuowane.

Drohiczyn, woj. białostockie
St. III — osada wschodnia
AZP 53-82/3

Państwowe Muzeum Archeologiczne
w Warszawie

Badania prowadził mgr Andrzej Piotrowski (autor sprawozdania) przy współpracy mgr Ludgardy Długopolskiej i mgr Sylwii Małachowskiej. Finansował WKZ w Białymstoku. Trzeci sezon badań (wznowienie po przerwie od 1957 r.). Wczesnośredniowieczna osada podgródowa (XII-XIII w.) ze śladami późniejszego osadnictwa.

Po trzydziestu latach wznowiono prace (realizowane w latach 1955-57) na obszarze tzw. osady wschodniej. Jest ona położona na południe, południowy-wschód i wschód od cerkwi usytuowanej u zbiegu Placu T. Kościuszki i ulicy Piastowskiej.

Wytyczono wykop o powierzchni 30,25 m².

Stwierdzono występowanie warstwy ziemi o miąższości dochodzącej do 90 cm, o barwie brunatno-szarej. Poniżej zalegał całec w postaci zbitego, lekko zglinionego piasku o barwie jasnobrunatno-jasnoszarej. Prace badawcze wykazały całkowite zniszczenie wczesnośredniowiecznej warstwy kulturowej przez późniejszą działalność człowieka. Teren ten był intensywnie użytkowany w późnym średniowieczu i w czasach nowożytnych, m.in. egzystował tutaj cmentarz przycerkiewny.

W trakcie badań odkryto 12 grobów szkieletowych, bardzo źle zachowanych (żaden szkielet nie był kompletny), zorientowanych na osi E-W, niekiedy z niewielkim odchyleniem ku północy. Odsłonięto również, na poziomie calcowym, 8 obiektów, z których dwa okazały się nowożytnymi wkopami. Do ciekawszych należały: obiekt 6/90 i 7/90. Pierwszy miał kształt zbliżony do trapezu, zorientowany na osi E-W, o wymiarach, w partii odsłoniętej w granicach wykopu, 125 x 185 cm. Wypełnisko obiektu stanowiła czarna, przemieszana ze spalenizną, ziemia. W jego obrębie stwierdzono kolisty wkop nowożytny. W przekroju obiekt zarysował się nieckowato, dochodząc do głębokości 40 cm. Obiekt 7/90, w części odsłoniętej, miał kształt prostokątawy, o wymiarach 55-65 x 250 cm. Wzdłuż jego zachodniej granicy występował brunatny ślad po belce drewnianej. Wypełnisko stanowił szarawy piasek z czarnymi wtrętami spalenizny, miejscami brunatny. W przekroju obiekt zarysował się nieckowato, z największą głębokością dochodzącą do 25 cm. Oba opisane obiekty były zapewne relikwami domostw. Pozostałe jamy były znacznie mniejszych rozmiarów i głębokości będąc prawdopodobnie śladami po paleniskach.

Wśród zabytków znalezionych podczas eksploracji wyróżniały się: 40 paciorków wykonanych z nieprzeźroczystego, żółtego szkła, o kształcie trójkątawym (w tym 3 egzemplarze dwusegmentowe), fragment bransolety wykonanej z niebieskiego, przeźroczystego szkła, o przekroju kolistym, uszkodzony, kulisty dzwoneczek z brązu, zdobiony w dolnej części pionowymi żłobkami, grociak strzały z trzpieniem wykonany z rogu, fragment rogowej okładziny łuku, fragmentarycznie zachowany nóż żelazny z kościaną, lekko łukowato wygiętą, rękojeścią. Poza tym znaleziono noże żelazne, gwoździe żelazne, fragmenty oselek kamiennych, przesiłki z różowego lupku i gliny.